

ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН: ПРОВІДНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Валентина Радкевич

доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) Національної академії педагогічних наук України, <https://orcid.org/0000-0002-9233-5718>, e-mail: mrs.radkevich@gmail.com

Реферат:

Актуальність статті зумовлена необхідністю виявлення та аналізу провідних тенденцій розвитку публічно-приватного партнерства у професійній освіті європейських країн для їх урахування в налагодженні державно-приватного партнерства в системі професійної освіти України.

Метою статті є виявлення й аналіз провідних тенденцій розвитку публічно-приватного партнерства у професійній освіті європейських країн; з'ясування можливостей їх урахування у вітчизняній практиці налагодження державно-приватного партнерства у сфері професійної освіти.

Методи: вивчення наукових джерел, законодавчих, нормативно-правових документів, емпіричних даних щодо публічно-приватного партнерства у професійній освіті – для виявлення його провідних тенденцій розвитку в європейських країнах; формування висновків і рекомендацій.

Результати: на основі аналізу сучасних законодавчих, нормативно-правових документів, наукових джерел, емпіричних даних виявлено та проаналізовано провідні тенденції розвитку публічно-приватного партнерства у професійній освіті європейських країн: розширення учасників партнерства і розвиток його нових форм; вплив партнерства на підвищення якості професійної освіти; розроблення спільно з партнерами навчальних програм відповідно до вимог ринку праці; збільшення обсягів фінансування професійної освіти шляхом інвестицій державного та приватного секторів, а також міжнародних організацій тощо.

Висновки: провідні тенденції розвитку ППП у професійній освіті європейських країн орієнтовані на: підвищення ефективності взаємодії між навчальними закладами, державними та приватними установами, громадськими, професійними й міжнародними організаціями; залучення малих, середніх і великих компаній до процесу розроблення нових кваліфікацій, стандартів, навчальних програм, впровадження інноваційних технологій професійного навчання; забезпечення рівного доступу до професійної освіти, робочих місць на ринку праці; збільшення фінансової підтримки навчальних закладів та підприємств, які здійснюють професійне навчання студентів тощо. Сформульовано пропозиції українським закладам професійної освіти для налагодження державно-приватного партнерства (ДПП), а саме: забезпечення ефективної комунікації між учасниками партнерства – для обміну досвідом і спільного використання ресурсів; визначення чітких умов, зобов'язань і ризиків між партнерами – для підвищення рівня їхньої відповідальності за якість реалізації проєктів ДПП; вдосконалення механізмів контролю та оцінювання результатів співпраці – для своєчасного коригування напрямів розвитку партнерства; збільшення обсягів фінансової підтримки проєктів ДПП – для забезпечення стабільного функціонування закладів професійної освіти на основі додаткових ресурсів; розширення участі громадськості в реалізації проєктів ДПП – для підвищення престижності професійної освіти та її впливу на відновлення України в повоєнний час тощо.

Ключові слова: провідні тенденції; публічно-приватне партнерство; професійна освіта; європейські країни; успішні практики.

Вступ. В умовах зростання процесів глобалізації та технологічних змін у галузях економіки більшості європейських країн підвищується роль публічно-приватного партнерства (ППП) у професійній освіті. Це важливий інструмент, що об'єднує ресурси приватного та публічного секторів з метою вирішення певних проблем професійної освіти, зокрема підвищення її якості й доступності, що позитивно позначається на зростанні національної конкурентоспроможності кожної країни. Для цього багато європейських країн ініціює розроблення та впровадження різноманітних проєктів PPP на основі принципів прозорості, відповідальності та ефективності. Наприклад, у скандинавських країнах партнери спільно розробляють проєкти PPP, які враховують ці принципи і спільно несуть відповідальність за їх виконання. Так, у Швеції популярним є проєкт PPP «Desing – Becild – Finance – Maintain – Operate» (DBFMO), метою якого – проєктування, будівництво, фінансування, утримання та експлуатація об'єктів (Hорре & Schmitz, 2013).

У реалізації проєктів PPP у сфері професійної освіти велика увага надається питанням прозорості та управлінню ризиками. Для цього в європейських країнах активно застосовують механізми контролю та моніторингу PPP з метою забезпечення відкритості та об'єктивності процесу прийняття управлінських рішень. Під час впровадження проєктів PPP у професійній освіті враховуються не тільки потенційні переваги, але й можливі обмеження та ризики. Зокрема враховується можливість виникнення конфлікту інтересів, ризиків, пов'язаних з недостатнім фінансуванням, а також необхідністю здійснення постійного моніторингу та контролю для забезпечення відповідності проєктів інтересам усіх учасників партнерства. Це дає змогу створювати оптимальні умови для практико-орієнтованого навчання студентів з метою забезпечення підприємств кваліфікованими й професійно мобільними працівниками. Реалізація проєктів PPP у професійній освіті потребує відповідного фінансування та створення сприятливих умов співпраці між партнерами.

Необхідність розвитку такого виду партнерства в Україні зумовлена підвищеним інтересом держави, бізнесу, громадськості, освітян

до прискорення модернізації професійної освіти, сталого економічного розвитку та соціальної стабільності суспільства, у тому числі з урахуванням швидкого технологічного прогресу, що характеризується розширенням процесів цифровізації, зміною підходів до управління на різних рівнях тощо (Radkevych, 2022).

Джерела. Співпраця між публічними та приватними партнерами для забезпечення якісної професійної освіти в європейських країнах здійснюється відповідно до вимог ринку праці та за умови отримання спільної вигоди й забезпечення рівних можливостей для всіх учасників партнерства. Питання розвитку PPP в європейських країнах є предметом дослідження багатьох міжнародних організацій, серед яких: Європейська комісія (досліджує розвиток PPP в країнах Європейського Союзу); Європейський центр розвитку професійної освіти (формує послідовну і скоординовану політику у сфері професійної освіти, досліджує попит і пропозиції на кваліфікації й навички в Європі); Міжнародна організація праці (досліджує відносини між роботодавцями та працівниками в різних країнах світу, охоплюючи Європейський Союз); некомерційні організації, такі як Європейський фонд зайнятості, фонд лідерства та інновацій (досліджують та реалізують проєкти з підтримки PPP у професійній освіті й зайнятості населення в країнах Європейського Союзу). Успішні практики PPP у професійній освіті європейських країн свідчать, що приватні компанії допомагають навчальним закладам у придбанні високотехнологічного обладнання для лабораторій, беруть участь у будівництві освітньої інфраструктури, оновленні змісту, вдосконаленні форм і засобів навчання, необхідних для здійснення професійної підготовки кваліфікованих фахівців, у тому числі в дуальній системі (Німеччина, Норвегія, Данія, Бельгія, Швеція тощо). Водночас учасники PPP мають можливість домовлятися про всі аспекти такої співпраці, враховуючи фінансові умови, обов'язки, ресурси та інші питання управління й контролю за якісним виконанням угод. При цьому вони дотримуються правових норм та етичних стандартів, встановлених європейським та національним законодавством кожної країни.

До найважливіших законів Швейцарії, які визначають обов'язки й відповідальність кожної сторони ППП у сфері професійної освіти, механізми регулювання їхньої співпраці належать: «Про професійну освіту», що складає правову основу партнерства між державними установами та приватним сектором у сфері професійної освіти; «Про підтримку молоді», що визначає умови фінансової підтримки студентів, які здобувають професійну освіту в партнерстві між державними установами та приватним сектором; «Про працевлаштування», що визначає механізми працевлаштування та надання допомоги у пошуку роботи для випускників навчальних закладів.

В Австрії ППП у професійній освіті регулюється теж різними законами, а саме: «Про професійну освіту» (BAG, 2021), «Про співпрацю між закладами освіти та промисловістю». Ці закони містять положення про створення партнерських відносин між навчальними закладами та приватними компаніями, що дає змогу забезпечувати високу якість професійної освіти й практичних навичок для студентів з метою підвищення рівня їхньої готовності до ринку праці. У Німеччині ППП регулюється Законом «Про професійну освіту і навчання», що визначає правила укладання договорів між державними і недержавними установами, а також щодо фінансування таких партнерів. Згідно з цим законом, приватні партнери забезпечують практичне навчання студентів, а державні установи – теоретичне навчання та видачу кваліфікаційних сертифікатів (BViG, 2005).

Регулювання розвитку ППП у професійній освіті Фінляндії здійснюється відповідно до Закону «Про професійну освіту» (International Labour Organization, 1998), в якому визначено роль державних органів, освітніх установ та підприємств у реалізації ППП, а також критерії й вимоги щодо участі приватних компаній у фінансуванні та розвитку професійної освіти. У цьому контексті, науковий інтерес становить законодавчий акт, що регулює ППП у професійній освіті Франції, відомий як Закон «Про свободу вибору професії» (Legifrance, 2018). Цей Закон встановлює основні принципи та механізми співпраці між державними установами, приватними компаніями та навчальними закладами. Не менш

важливим є Закон «Про реформу професійного навчання» (Legifrance, 2014), спрямований на спрощення фінансування професійної освіти та створення сприятливих умов для розвитку ППП у цій сфері.

Основою для розвитку ППП у професійній освіті багатьох європейських країн слугує модель дуальної освіти, що передбачає поєднання теоретичних знань з набуттям практичного досвіду на виробництві (Euler, 2013). При цьому роль публічного сектора, на думку дослідників F. Rauner та E. Smith (2010), полягає у встановленні стандартів і регулюванні освітнього процесу, в той час як приватний сектор забезпечує реалізацію практичного навчання та своєчасність оновлення навчальних програм. Реалізація проєктів ППП у професійній освіті особливо сприяє створенню інноваційних навчальних програм, які відповідають вимогам сучасного ринку праці й потребам студентів у здобутті актуальних кваліфікацій, необхідних для побудови успішної кар'єри в промисловому секторі, а також стимулюванню інновацій у різних галузях економіки.

Мета: виявлення й аналіз провідних тенденцій розвитку публічно-приватного партнерства у професійній освіті європейських країн; з'ясування можливостей їх урахування у вітчизняній практиці налагодження державно-приватного партнерства у сфері професійної освіти.

Методи: вивчення наукових джерел, законодавчих, нормативно-правових документів, емпіричних даних щодо публічно-приватного партнерства у професійній освіті – для виявлення його провідних тенденцій розвитку в європейських країнах; формування висновків і рекомендацій.

Результати та обговорення. Серед провідних тенденцій розвитку ППП у професійній освіті європейських країн слід виокремити: *розширення учасників партнерства і розвиток його нових форм для забезпечення ефективної співпраці*. Означена тенденція відображається у потужній підтримці ППП урядами європейських країн та їх державними органами. Так, у 2021 році в Литві було запроваджено нову програму «Дослідження та розвиток у професійній освіті», згідно з якою фінансуються проєкти ППП. Зрос-

тає кількість угод ППП, що укладаються, насамперед, між навчальними закладами та роботодавцями різних галузей економіки, забезпечуючи навчання майбутніх фахівців відповідно до потреб ринку праці. Це збільшує їхні можливості отримувати практичний досвід та необхідні для роботи професійні знання й навички (Данія, Іспанія, Ірландія). Заінтересованість роботодавців у співпраці з навчальними закладами, пов'язана зі зміною орієнтації економіки європейських країн на нові технологічні сектори, що потребують кваліфікованої робочої сили (Словенія). У Німеччині таку форму партнерства з роботодавцями у сфері професійної освіти активно підтримує Уряд, виділяючи для цього додаткові фінансові ресурси. Одним із успішних прикладів співпраці навчальних закладів і роботодавців у Нідерландах є реалізація програми «Учень на робочому місці». Ця програма дає змогу студентам здобувати професійну кваліфікацію на робочому місці, а також сприяє подальшому їхньому стажуванню на різних підприємствах для розвитку професійних знань і навичок у реальних умовах виробництва (Robert van Weze, 2021).

Останніми роками активно розвивається партнерство навчальних закладів з приватними компаніями, які у співпраці створюють: спільні підприємства та надають послуги з професійної підготовки та підвищення кваліфікації фахівців (Австрія); навчально-виробничі центри для підготовки спеціалістів у галузі енергетики («Ignitis group», Литва). Прикладом залучення приватних компаній до реалізації проєктів ППП в Латвії є «Програма розвитку компетенцій на основі замовлення від промислових підприємств», яка дає змогу промисловим підприємствам замовляти навчання для своїх працівників у навчальних закладах.

У Греції приватні компанії допомагають державним органам забезпечити якісну практичну підготовку студентів до майбутньої професійної кар'єри на ринку праці, особливо у сфері зеленої економіки та сталого розвитку. Це дає змогу приватним підприємствам задовольняти власні потреби у кадрах, відстежувати реалізацію проєктів ППП, виявляти проблеми та можливості для подальшого розвитку партнерства, що позитивно позначається на збільшенні кількості підготовлених кваліфікованих фахівців та забезпеченні якості професійної освіти (Данія).

Значний інтерес до ППП у сфері професійної освіти виявляють не тільки великі підприємства, але й малі та середні, а також різні соціальні групи. Це дає змогу для тих, хто навчається, отримати практичний досвід і знання, підвищити свій рівень зайнятості на ринку праці (Хорватія), забезпечити доступність практичної підготовки для кваліфікованих фахівців з урахуванням потреб малих і середніх підприємств (Словенія, Румунія, Італія). До реалізації проєктів та ініціатив ППП, спрямованих на підтримку професійної підготовки кваліфікованих фахівців до роботи в сучасній економіці активно долучаються громадські та неприбуткові організації (Фінляндія, Швеція, Франція). Зокрема громадські організації беруть участь у забезпеченні відповідності навчальних програм вимогам суспільства та ринку праці. Крім того, в Італії діє ряд професійних асоціацій та організацій, які сприяють розвитку ППП в системі професійної освіти (Robert van Weze, 2021). У Польщі професійні організації, зокрема Польська конфедерація роботодавців та Польська конфедерація робітників сприяють розвитку системи професійної освіти й виступають на захист прав роботодавців і працівників, у тому числі молодих.

Важливим учасником ППП більшості європейських країн є регіональні торгово-промислові палати. Співпраця навчальних закладів з таким партнером сприяє: вдосконаленню різних форм збирання й прогнозування потреб ринку праці у кваліфікованих фахівцях, визначенню структури професійних кваліфікацій (Італія, Нідерланди); оновленню Національного каталогу кваліфікацій (NCQ) за участі галузевих рад з питань кваліфікацій (SCQ) (Португалія); розробленню та впровадженню нових програм професійної підготовки, орієнтованих на практичні навички та компетенції кваліфікованих кадрів, які потрібні ринку праці (Франція, Італія); участі в роботі екзаменаційних комісій тощо (Radkevych, 2023).

Інноваційною формою взаємодії навчальних закладів з публічними установами в окремих європейських країнах є клуби партнерства з довгостроковими договорами про співпрацю (Франція). Розширюється партнерство навчальних закладів із зарубіжними компаніями й організаціями. Так, Бельгійські професійні школи та роботодавці активно розвивають міжнародне партнерство, що дає змогу студентам отримувати професійний досвід в інших країнах з метою по-

глиблення своїх професійних знань і вмінь. Навчальні заклади Швеції, Словенії співпрацюють з міжнародними організаціями, які надають їм фінансову підтримку для професійної підготовки кваліфікованих фахівців. Така форма партнерства сприяє обміну досвідом й використанню кращих практик розвитку професійної освіти. Збільшення кількості учасників ППП у професійній освіті європейських країн свідчить про зростання інтересу до такого виду співпраці. Наприклад, до партнерства у професійній освіті в Швеції широко залучаються громадські з метою: забезпечення її якості, а також відповідності навчальних програм вимогам суспільства та ринку праці; збільшення кількості підготовлених кваліфікованих робітників.

Партнерство між державними установами та приватними компаніями реалізується через різні форми. Наприклад, це можуть бути: угода між навчальним закладом та компанією щодо організації практики для студентів або довготривалої співпраці з метою реалізації спільних освітніх проєктів (Швеція); інвестиційні фонди та інші фінансові інструменти, які дають змогу залучати кошти приватних партнерів для розвитку професійної освіти (Данія); спільні підприємства для надання послуг з професійної підготовки та розвитку персоналу (Австрія).

У Латвії застосовуються три типи договорів ППП, а саме: *концесійний договір між публічним і приватним секторами*, у рамках якого приватний партнер отримує право на експлуатацію та управління відповідним майном або послугами впродовж певного строку; *договір про закупівлю між публічним і приватним секторами*, у рамках якого приватний партнер виконує певну послугу або реалізує проєкт за домовленістю з державним органом; *договір про спільну діяльність між публічним та приватним секторами*, у рамках якого створюється спільне підприємство для реалізації проєкту ППП. При цьому процедура вибору форми договору залежить від характеру проєкту ППП та його особливостей.

Найважливішими вимогами до проєктів ППП у професійній освіті європейських країн є їх економічна ефективність, соціальна значущість та забезпечення прав і інтересів держави й громадян. У цьому контексті, перед укладанням договору ППП, проводиться комплексна економічна та правова експертиза проєкту з метою забезпечення його відповідності вимогам законодавства та ефективного використання бюджетних коштів. В Естонії у рамках ППП держава та

приватні підприємства працюють разом над розвитком професійної освіти. Ця форма партнерства дає змогу державі та приватному сектору спільно визначати потреби ринку праці, планувати підготовку фахівців і спільно фінансувати програми навчання.

Одним із важливих аспектів ППП у професійній освіті європейських країн є постійний соціальний діалог між різними сторонами партнерства, що дає змогу обговорювати проблеми та шукати спільні рішення, які враховують інтереси всіх партнерів. Наприклад, в Австрії функціонують спільні комісії, які складаються з представників держави, приватного сектору, професійних спілок та професійних асоціацій, які розробляють критерії відбору абітурієнтів, стандарти якості, навчальні програми тощо. Для підтримки ППП у професійній освіті Австрії на місцевому рівні діють регіональні управління та професійні школи, які співпрацюють з приватними компаніями та іншими стейкхолдерами. Ці установи активно взаємодіють з місцевими підприємствами, зокрема з малими і середніми для забезпечення ефективної інтеграції навчання і практики. Вони також сприяють поширенню інформації про можливості професійної освіти та кар'єри серед молоді, школярів і їхніх батьків (Pilz, 2018).

Однією із сучасних форм ППП професійної освіти Болгарії є *регіональні освітні кластери*, що об'єднують державні та приватні установи, наукові організації, а також міжнародних партнерів (Міністерство освіти і науки Республіки Болгарія, 2021). Ці кластери сприяють розвитку інноваційних підходів до розвитку професійної освіти, а також обміну досвідом і знань між різними учасниками.

Актуальною є тенденція щодо *впливу партнерства на підвищення якості професійної освіти*. Це відображено в ініціативах ППП, спрямованих на впровадження стандартів, моніторинг освітніх програм, розвиток інноваційних методів навчання, а також підвищення рівня кваліфікації викладачів і тренерів. Зокрема про це йдеться у програмі «Education and Training 2020» (CEDEFOP, 2019). Усі партнери, які беруть участь у ППП у професійній освіті, мають дотримуватися освітніх стандартів та стандартів оцінювання, встановлених державою. Це допомагає забезпечити консистентність та якість навчання, які є ключовими чинниками успіху партнерства. Стандарти професійної освіти в європейських

країнах встановлюють очікувані результати навчання, що дають змогу створити зрозумілі орієнтири для забезпечення якості освітнього процесу в навчальних закладах європейських країн. Наприклад, застосування в європейському просторі моделі EFQM, дає змогу оцінити різні аспекти освітнього процесу, охоплюючи стратегії, лідерство, персонал, партнерство, ресурси, процеси, продукти та послуги, а також їх вплив на кінцеві результати (Dahlgaard та ін., 2008).

Процес забезпечення якості професійної освіти охоплює збір даних про показники якості, впровадження змін, а також моніторинг результатів. Важливим елементом є зворотний зв'язок від стейкхолдерів, включаючи студентів, викладачів, роботодавців та інших учасників освітнього процесу. Забезпечення якості професійної освіти охоплює визначення очікуваних результатів навчання, моніторинг досягнень студентів та постійне вдосконалення якості професійної освіти на основі отриманих результатів. Цей процес вбудований в культуру навчального закладу, що стимулює безперервне вдосконалення. Цьому сприяє застосування інформаційно-комунікаційних технологій, а саме: забезпечення прозорості та об'єктивності оцінювання, прискорення обміну інформацією, підтримка моніторингу та оцінювання процесів (Zawacki-Richter & Anderson, 2014). Наприклад, системи управління навчанням (LMS), які застосовують у навчальних закладах багатьох європейських країн, дають змогу відстежувати прогрес студентів, розробляти індивідуальні навчальні плани та збирати детальну статистику для аналізу (Watson & Watson, 2007).

Важливим інструментом ППП у підвищенні якості професійної освіти є акредитація, що зазвичай передбачає оцінювання освітніх програм, рівня кваліфікації викладачів, інфраструктури, а також задоволення навчанням студентів. Наприклад, у навчальних закладах, що застосовують методологію Lean Six Sigma, беруться до уваги вимоги стейкхолдерів, ідентифікуються ключові показники якості професійної освіти, а потім впроваджуються процеси для вдосконалення цих показників. Це означає, що забезпечення якості професійної освіти постійно відстежується партнерами та вдосконалюється з метою досягнення високих стандартів (Antony, 2011).

За допомогою ППП реалізується комплексна система управління, що дає змогу впроваджувати інноваційні технології навчання

(Grimsey & Lewis, 2007), такі як штучний інтелект, хмарні технології, блокчейн та інтернет речей, які стають ефективними інструментами якості освітнього процесу і сприяють підготовці студентів до викликів сучасного світу. Наприклад, використання штучного інтелекту в освітньому процесі дає змогу індивідуалізувати навчання студентів за власним темпом і відповідно до власних уподобань. Застосування хмарних технологій, сприяє більш ефективному обміну знаннями та ресурсами між студентами і викладачами, що активізує процес їхньої співпраці (Bates, 2015). За допомогою блокчейну забезпечується перевірка і збереження навчальної інформації студентів, підвищується рівень їхньої мобільності та визнання результатів навчання.

У реалізації проєктів ППП у сфері професійної освіти беруть активну участь великі ІТ-компанії. Насамперед, вони інвестують у розвиток освітнього процесу навчальних закладів, для того, щоб студенти мали доступ до найсучасніших знань і професійних навичок. Окрім того, це стимулює педагогічний персонал до безперервного самовдосконалення, впровадження нових методик, навчальних комплексів і форм організації занять (Hanushek та ін., 2011). Приватні інвестиції є важливим джерелом фінансування дослідницької діяльності навчальних закладів, що сприяє розробленню сучасних технологій навчання, які позитивно позначаються на підвищенні рівня конкурентоспроможності їх випускників на ринку праці. Проєкти ППП стимулюють впровадження гнучких форм навчання, як-от онлайн-курси, професійно-орієнтоване навчання тощо. Це відкриває нові можливості для студентів, які мають змогу засвоїти знання з різних сфер економіки та отримати компетенції, які відповідають вимогам сучасного ринку праці.

У здійсненні контролю за якістю професійної освіти цінним є досвід Великої Британії, яка має для цього ряд регулятивних органів. Зокрема, Ofsted (2018) здійснює нагляд за якістю освіти в навчальних закладах, охоплюючи освітні програми, реалізовані в рамках ППП. Цей орган забезпечує дотримання стандартів якості професійної освіти, використовуючи гнучкість та ресурси приватного сектору ППП у професійній освіті Данії допомагає забезпечувати доступ до якісної освіти для широкого кола населення, незалежно від соціально-економічного становища та регіону проживання (Aarkrog, 2020).

Співпраця між публічним і приватним се-

кторами є важливою у вигляді інвестицій у технологічну інфраструктуру, забезпечення регулювання та оцінювання якості освітнього процесу, щоб гарантувати відповідність його високим стандартам (OECD, 2020). Зокрема для підвищення якості та ефективності навчання приватні компанії допомагають навчальним закладам у доступі до новітнього обладнання та виробничих технологій (Австрія, Бельгія). У Латвії проекти ППП спрямовуються на розвиток освітньої інфраструктури. Для цього в країні започаткована програма «Зміцнення матеріально-технічної бази професійної освіти», яка передбачає фінансування ремонту та модернізації навчальних закладів за участі приватних компаній (Ministry of Education and Science of Latvia, (n.d)). Підвищенню якості професійної підготовки кваліфікованих фахівців у Литві сприяє програма «VET centres of excellence», заснована на засадах об'єднання ресурсів партнерів з метою фінансування проектів модернізації матеріально-технічної бази майстерень та лабораторій навчальних закладів (MSN News, n.d.).

Прикладом впливу ППП на підвищення якості та доступності професійної освіти є модель «Build – Operate – Transfer» (BOT), яка широко застосовується в Данії (Budina та ін, 2007). Особливість цієї моделі ППП в тому, що приватний партнер зобов'язується збудувати інфраструктурний об'єкт, експлуатувати його впродовж певного строку, а потім передати у власність держави. У Португалії такі проекти мають на меті будівництво нових будівель та конструкцію існуючих, з метою покращення умов для організації освітнього процесу і забезпечення належного рівня комфорту учнів і вчителів. Проект ППП «Skolebygg» теж було створено в Норвегії для модернізації матеріально-технічної бази навчальних закладів, впровадження сучасних виробничих технологій (Greve & Mörth, 2010).

До провідних тенденцій розвитку ППП у професійній освіті європейських країн належить *розроблення спільно з партнерами навчальних програм відповідно до вимог ринку праці*. Цей процес передбачає скоординованість дій усіх учасників ППП, охоплюючи представників навчальних закладів, роботодавців, регуляторів професійної освіти і має на меті адаптацію освітнього процесу до потреб сучасного ринку праці, що сприяє забезпеченню високої зайнятості випускників після завершення ними навчання. Створені за участі партнерів навчальні програми

дають змогу гармонізувати освітній простір, забезпечити вивчення студентами навчального матеріалу, що відповідає найновітнішим стандартам і вимогам конкретних галузей економіки європейських країн, зокрема в індустрії, технологічному секторі, транспорті тощо. Викладачі й тренери навчальних закладів співпрацюють із приватними компаніями, щоб краще розуміти потреби ринку праці та визначати найбільш важливі для студентів професійні навички. Це дає їм змогу отримати під час навчання необхідний практичний досвід, щоб ефективніше працювати над виконанням реальних технологічних проєктів.

Застосування створених спільно з партнерами навчальних програм сприяє навчальним закладам більшості європейських країн, з одного боку, підвищенню рівня актуальності своїх курсів, швидкій адаптації їх змісту до змін на ринку праці, пропонуючи студентам нові модулі, які відповідають сучасним вимогам роботодавців, а з іншого, покращенню можливостей студентів гнучко будувати індивідуальну траєкторію навчання, відбираючи для вивчення найбільш важливі для майбутньої професійної діяльності змістові модулі. Особливо актуальним це стає в умовах швидких технологічних змін, коли безперервне оновлення навчальних програм та адаптація до вимог ринку праці є ключовими факторами забезпечення якості професійної освіти. Наприклад, у Литві розвивається ініціатива «Profesinio mokymo program kokybestobuiniimo projektas» (Project for the Improvement of Quality of Vocational Training Programs), яка передбачає розроблення та впровадження програм професійної освіти з урахуванням потреб ринку праці та вимог стандартів ЄС (MSN News, n.d.).

Одним із ключових принципів розвитку ППП у професійній освіті більшості європейських країн є так зване «дуальне навчання», яке передбачає поєднання практичного навчання на робочому місці з теоретичним у професійній школі (Moretti та ін., 2017). Роль приватного сектору в цьому процесі полягає в наданні можливостей для практичного навчання, зокрема створенні робочих місць для стажування й сприятливих умов для професійного розвитку молодих спеціалістів. З іншого боку, державні інституції забезпечують фінансування та регулятивну підтримку, а також контроль якості навчання.

Програма дуального професійного навчання здобула велику популярність у Німеччині,

Австрії, Швейцарії завдяки високій ефективності та успішності студентів (Deissinger, 2015). Наприклад, у Німеччині студенти в системі дуального навчання здобувають професійну кваліфікацію та практичний досвід, які необхідні для роботи в конкретній галузі (BMBF, 2020). Це допомагає підвищити рівень їхньої зайнятості, оскільки вони мають реальний досвід і знання, що відповідають потребам ринку праці.

Прикладом успішного ППП у професійній освіті Австрії є програма «Навчання з атестатом зрілості», яка поєднує оволодіння професійними навичками з отриманням атестату зрілості, що дає змогу студентам продовжити навчання в університетах (Pilz та ін., 2017). Програма базується на співпраці державних інституцій, професійних шкіл, приватних компаній у формуванні професійних компетенцій молоді та відкритті нових перспектив для їхнього кар'єрного росту. У рамках цієї програми, студенти проходять навчання на робочому місці, отримують необхідні професійні навички, здобувають теоретичні знання у професійних школах та на спеціалізованих курсах, які доповнюють їхній практичний досвід (Angetter-Pfeiffer, 2023).

Іншим прикладом ППП у професійній освіті є програма «Навчання після атестату зрілості», що дає змогу студентам, які мають атестат зрілості, отримати професійну освіту в рамках дуальної системи навчання. Ця програма сприяє підготовці кваліфікованих фахівців для конкретних галузей промисловості, що відповідає потребам ринку праці (Moretti та ін., 2017). Студенти, які беруть участь у цій програмі користуються підтримкою як з боку держави, так і з боку приватного сектору, отримуючи доступ до практичного навчання на робочих місцях та теоретичних занять у професійних школах. Ці програми свідчать, що ППП у професійній освіті допомагає створювати ефективні механізми підготовки молодих спеціалістів з урахуванням потреб ринку праці та сучасних тенденцій. Співпраця між державними установами, приватним сектором, іншими організаціями сприяє розвитку гнучкої, інноваційної й конкурентоспроможної системи професійної освіти, яка може пристосуватися до змін на ринку праці, відповідати на виклики глобалізації та технологічного прогресу (Solga та ін., 2014).

У рамках ППП приватні компанії допомагають навчальним закладам створювати навчальні програми, які дають змогу зменшити рівень бюрократії, а студентам навчатися в зручний для

них час і темп, забезпечують розвиток компетенцій, необхідних для віддаленої роботи (Австрія). Партнерство в професійній освіті стимулює розроблення нових форм навчання, таких як дистанційна освіта, інтегративні курси та навчальні програми, які є більш ефективні й зручні для студентів. Зокрема в Нідерландах збільшується кількість навчальних програм, які ставлять за мету підготовку студентів до роботи в інноваційних технологічних галузях (розроблення програмного забезпечення, кібербезпека, біг дата тощо). Окрім того, приватні компанії об'єднуються з навчальними закладами, щоб розробляти міжнародні навчальні програми. Це дає змогу студентам отримувати міжнародний досвід та збільшити свої можливості знайти роботу за кордоном. Один із успішних прикладів ППП у професійній освіті в Фінляндії є розвиток центрів компетентності, таких як Tampere Vocational College Tredu (Rees, 1997). Ці центри співпрацюють з підприємствами, місцевими та національними урядовими органами, а також з іноземними партнерами, щоб спільно розробляти інноваційні програми навчання і забезпечувати студентів високоякісними практичними знаннями та навичками (Cai та ін., 2012).

Іншою тенденцією є збільшення обсягів фінансування професійної освіти за рахунок інвестицій державного та приватного секторів, а також міжнародних організацій. Це можуть бути інвестиційні гранти, спонсорські програми, які дають змогу залучати кошти з різних бюджетів для розвитку професійної освіти. Наприклад, приватні інвестиції сприяють розвитку системи стипендій та грантів для студентів і викладачів, з метою залучення талановитих і умотивованих молодих людей до освітнього процесу. Означене стимулює інтелектуальний розвиток студентів, забезпечує їхню фінансову підтримку та допомагає відкрити нові можливості для кар'єри. У Португалії з бюджету ЄС фінансується програма «Learning for All», згідно з якою забезпечуються можливості отримання особами професійної освіти та підвищення кваліфікації упродовж усього життя (Springer, n.d.). В Естонії з 2011 р. фінансується програма ППП під назвою «Партнерство для розвитку кваліфікацій» (Estonian Qualifications Authority, n.d.). Означена програма спрямована на розроблення, імплементацію та оцінювання нових професійних кваліфікацій у співпраці з бізнес-структурами та іншими заінтересованими партнерами. Збільшення рівня при-

ватних інвестицій у професійну освіту стає невід'ємним складником сталого економічного розвитку європейських країн. Приватні інвестиції позитивно впливають на модернізацію інфраструктури, упровадження інноваційних технологій і методів навчання, що в кінцевому підсумку дає змогу підвищити якість професійної освіти, відповідність змісту підготовки потребам сучасного ринку праці. Як приклад можна навести ситуацію у Франції коли до фінансування інфраструктурних освітніх проєктів широко долучаються приватні партнери, які відповідно до специфіки моделі «Concession» відповідають за будівництво та експлуатацію інфраструктури (Grimsey & Lewis, 2007).

У Великій Британії широко застосовується модель ППП під назвою «Приватна фінансова ініціатива», яка передбачає приватне фінансування модернізації освітньої інфраструктури (Akintoye та ін., 2015). Прикладом ППП у розвитку освітньої інфраструктури для професійної підготовки кваліфікованих фахівців є програма зміцнення матеріально-технічної бази навчальних закладів Латвії (Ministry of Education and Science of Latvia, (n.d.)) та проєкт фінансування ремонту й модернізації навчальних приміщень за участі приватних інвесторів (CEDEFOP, 2019).

У Швеції держава виступає головним інвестором професійної освіти, водночас партнерство з приватним сектором є важливим доповненням до державної системи освіти. Це дає змогу підвищувати рівень впливу роботодавців на якість професійного навчання та забезпечувати його відповідність своїм потребам. Згідно з датським законодавством, підприємства беруть участь у фінансуванні проєктів з професійної освіти, що дає їм право впливати на зміст навчання та відбір студентів для практичної підготовки. Держава, зі свого боку, забезпечує фінансову підтримку навчальних закладів, організацію освітнього процесу, дотримання освітніх стандартів.

Існують різні програми фінансування та підтримки ППП у професійній освіті, зокрема програма фінансування «Dual VET Mobility», що сприяє мобільності студентів і викладачів між навчальними закладами та компаніями в різних європейських країнах (Австрія, Данія, Німеччина тощо). У Німеччині є приклади коли державні органи та приватні підприємства спільно фінансують, розробляють та реалізують проєкти

ППП у професійній освіті, які мають стратегічне значення для країни. Такі проєкти пов'язані з будівництвом навчальних закладів, модернізацією їх матеріально-технічної бази тощо. Окрім того, проєкти мають відповідати вимогам екологічної безпеки та енергоефективності, а також бути вигідними для приватних підприємств. Партнерство може укладатися на певний строк, після закінчення якого держава може відновити контроль над проєктом ППП або продовжити співпрацю з приватним підприємством. У рамках партнерства приватні підприємства зазвичай відповідають за технічну реалізацію проєкту, а також за його фінансування, тоді як держава забезпечує надання землі та інфраструктури, а також визначає правила регулювання й контролю за діяльністю партнерства. В Естонії держава забезпечує фінансування програм підготовки фахівців через ППП. Окрім цього, держава виділяє гранти приватним підприємствам для реалізації спільних проєктів у професійній освіті.

Активне залучення державних установ, приватного сектору та органів управління освітою до регулювання й фінансування ППП сприяє підтримці ініціатив у професійній освіті. Зокрема, Данія має ряд програм фінансування та стимулювання співпраці між приватним і публічним секторами у розробленні та впровадженні інноваційних освітніх проєктів (Ministry of Higher Education and Science, 2020). У Словенії фінансування проєктів ППП у професійній освіті забезпечується на різних рівнях: центральним урядом, регіональними та місцевими органами влади, а також приватними інвесторами. Зокрема, порядок регулювання інвестицій у професійній освіті (RFOI) (Uradni list, 2007) встановлює порядок співфінансування проєктів і програм, реалізованих у рамках ППП. Крім того, активна співпраця з міжнародними організаціями сприяє залученню фінансової та технічної підтримки для реалізації проєктів у професійній освіті, що дає змогу забезпечувати підвищення її якості в європейських країнах.

Висновки. Загалом, ППП у професійній освіті європейських країн є динамічною та змішаною формою партнерства, і провідні тенденції його розвитку можуть залежати від багатьох факторів, таких як економічні умови, політична си-

туація, зміни в законодавстві тощо. Однак, зберігається загальне бачення важливості співпраці між державою та приватними компаніями у підготовці кваліфікованих фахівців, відповідно до потреб сучасного ринку праці. Результати аналізу провідних тенденцій розвитку ППП у професійній освіті європейських країн свідчать, що вони зорієнтовані на: підвищення ефективності взаємодії між навчальними закладами, державними та приватними установами, громадськими, професійними й міжнародними організаціями; залучення малих, середніх і великих компаній до процесу розроблення нових кваліфікацій, стандартів, навчальних програм, впровадження інноваційних технологій професійного навчання; забезпечення більшої доступності, інноваційності та якості професійної освіти, її зв'язку із ринком праці; збільшення фінансової підтримки навчальних закладів та підприємств, які здійснюють практичне навчання студентів тощо. Водночас цей вид партнерства реалізується з урахуванням специфіки економіки європейських країн, їх освітніх систем та потреб ринків праці. Тому підходи до розвитку ППП у професійній освіті в кожній європейській країні відрізняються. Наприклад, у країнах з низьким рівнем технологічного розвитку можуть бути важливими програми фінансової підтримки навчальних закладів, а в країнах з високим рівнем – фінансування програм навчання майбутніх фахівців для інноваційних галузей економіки тощо.

Досвід розвитку ППП у професійній освіті європейських країн слугує прикладом для інших країн, у тому числі й України, яка прагне реформувати свою систему професійної освіти та забезпечити громадянам можливість отримати конкурентоспроможну професію й навички для успішної кар'єри. Тому виявлені переваги тенденцій розвитку ППП у професійній освіті європейських країн доцільно враховувати у вітчизняній практиці налагодження ДПП у сфері професійної освіти, а саме: забезпечення ефективної комунікації між учасниками партнерства – для обміну досвідом і спільного використання ресурсів; визначення чітких умов зобов'язань і ризиків між партнерами – для підвищення рівня їхньої відповідальності за якість реалізації проєктів ДПП; вдосконалення механізмів контролю та

оцінювання результатів співпраці – для своєчасного коригування напрямів розвитку партнерства; збільшення обсягів фінансової підтримки проєктів ДПП – для забезпечення стабільного функціонування закладів професійної освіти на основі додаткових ресурсів; розширення участі громадськості в реалізації проєктів ДПП – для підвищення престижності професійної освіти та її впливу на відновлення України в повоєнний час тощо.

Для цього необхідно забезпечити:

1. Удосконалення державної політики, яка б сприяла підтримці проєктів державно-приватного партнерства шляхом створення спеціальних програм фінансування та державних стимулів для підприємств, які співпрацюють із закладами професійної освіти у підготовці майбутніх кваліфікованих фахівців.

2. Розроблення правових засад участі підприємств у реалізації проєктів державно-приватного партнерства щодо організації виробничої практики, стажування, навчання наставників, а також дуальної форми здобуття професійної освіти.

3. Залучення широкого кола заінтересованих сторін, охоплюючи представників влади, бізнесу, промисловості, сфери обслуговування, педагогів, студентів, громадськості до розроблення та реалізації проєктів державно-приватного партнерства у сфері професійної освіти для підвищення її якості, відповідності потребам ринку праці й престижності в суспільстві.

4. Збільшення інвестицій у модернізацію (відновлення) освітньої інфраструктури й матеріально-технічної бази, створення нових закладів професійної освіти, навчально-практичних і кваліфікаційних центрів, центрів професійної досконалості, центрів професійної кар'єри, виробничих майстерень, лабораторій, гуртожитків, їдалень тощо.

Створення умов для розширення взаємодії між підприємствами і закладами професійної освіти на національному і міжнародному рівнях з метою формування змісту професійної освіти з урахуванням вимог ринку праці, розроблення професійних і освітніх стандартів, впровадження інноваційних технологій навчання тощо.

Список посилань:

- Akintoye, A., Beck, M., & Kumaraswamy, M. (Eds.). (2015). Public private partnerships: a global review.
- Greve, C., & Mörth, U. (2010). 18 Public-private partnerships: the Scandinavian experience. *International Handbook on Public-Private Partnership*, 439.
- Antony, J., Krishan, N., Cullen, D., & Kumar, M. (2012). Lean Six Sigma for higher education institutions (HEIs) Challenges, barriers, success factors, tools/techniques. *International Journal of Productivity and Performance Management*, 61(8), 940-948.
- BAG (2021). Berufsausbildungsgesetz. *Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich*
- Bates, A. (2015). Teaching in a Digital Age. Tony Bates Associates Ltd. <http://opentextbc.ca/BBiG>
- BBiG (2005). Berufsbildungsgesetz. https://www.gesetze-im-internet.de/bbig_2005/BBiG.pdf
- Moretti, L., Mayerl, M., Muehleman, S., Schlögl, P., & Wolter, S. C. (2017). So similar and yet so different: A comparative analysis of a firm's cost and benefits of apprenticeship training in Austria and Switzerland.
- BMBF. (2020). The Dual System of Vocational Education and Training. Federal Ministry of Education and Research. <https://www.bmbf.de>
- Grimsey, D., & Lewis, M. (2007). Public private partnerships and public procurement. *Agenda: A Journal of Policy Analysis and Reform*, 171-188.
- Dahlgaard, J. J., Khanji, G. K., & Kristensen, K. (2008). *Fundamentals of total quality management*. Routledge.
- Estonian Qualifications Authority. (n.d.). Estonian Qualifications Authority. Retrieved from <https://www.kutsekoda.ee/en/>
- Euler, D. (2013). Germany's dual vocational training system: a model for other countries?
- MSN News. (n.d.). EU commits €440,000 to aid research in Nigeria. Retrieved from <https://www.msn.com/en-xl/africa/other/eu-commits-440-000-to-aid-research-in-nigeria/ar-AA1g7sCU>
- CEDEFOP. (2019). Vocational education and training in Europe | Lithuania. Retrieved from <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/vet-in-europe/systems/lithuania-2019>
- International Labour Organization. (1998). Ordinance on Vocational Education and Training (811/1998). Retrieved from https://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_isn=86178
- Grimsey, D., & Lewis, M. (2007). *Public private partnerships: The worldwide revolution in infrastructure provision and project finance*. Edward Elgar Publishing.
- Hanushek, E. A., Woessmann, L., & Zhang, L. (2011). General Education, Vocational Education, and Labor-Market Outcomes over the Life-Cycle. NBER Working Paper No. 17504. National Bureau of Economic Research.
- Hoppe, E. I., & Schmitz, P. W. (2013). Public-private partnerships versus traditional procurement: Innovation incentives and information gathering. *The RAND Journal of Economics*, 44(1), 56-74.
- Aarkrog, V. (2020). The standing and status of vocational education and training in Denmark. *Journal of Vocational Education & Training*, 72(2), 170-188.
- Pilz, M., Li, J., Canning, R., & Minty, S. (2018). Modularisation approaches in Initial Vocational Education: evidence for policy convergence in Europe?. *Journal of Vocational Education & Training*, 70(1), 1-26.
- Legifrance (2014). Loi № 2014-288 du 5 mars 2014 relative à la formation professionnelle, à l'emploi et à la démocratie sociale. Retrieved from <https://www.legifrance.gouv.fr>
- Legifrance (2018). Loi № 2018-771 du 5 septembre 2018 pour la liberté de choisir son avenir professionnel. Retrieved from <https://www.legifrance.gouv.fr>
- Angetter-Pfeiffer, D. (2023). Als die Dummheit die Forschung erschlug: Die schwierige Erfolgsgeschichte der österreichischen Medizin. Amalthea Signum Verlag.
- Budina, N., Bixi, H. P., & Irwin, T. (2007). *Public-private partnerships in the new EU member states: managing fiscal risks* (Vol. 114). World Bank Publications.
- Solga, H., Protsch, P., Ebner, C., & Brzinsky-Fay, C. (2014). The German vocational education and training system: Its institutional configuration, strengths, and challenges (No. SP I 2014-502). WZB Discussion Paper.

- Ministry of Education and Science of Latvia. (n.d). Programme for Strengthening the Material and Technical Base of Vocational Education. Retrieved from <https://www.izm.gov.lv/en/>
- Ministry of Higher Education and Science. (2020). Funding and support for public-private partnerships in vocational education in Denmark. Retrieved from <https://ufm.dk/en/>
- Cai, Y., Hölttä, S., & Kivistö, J. (2012). Finnish higher education institutions as exporters of education—Are they ready. Higher education research in Finland: Emerging structures and contemporary issues, 215-233.
- OECD (2020). Public-Private Partners for Skills Development. OECD. <https://www.oecd.org/>
- Ofsted. (2018). Further education and skills inspection handbook. Retrieved from <https://www.gov.uk/>
- Rees, G. (1997). Vocational education and training and regional development: an analytical framework. Journal of education and work, 10(2), 141-149.
- Springer. (n.d.). Developing inclusive education in Portugal: Evidence and challenges. Retrieved from <https://link.springer.com/article/10.1007/s11125-020-09504-y>
- Radkevych V. (2022). The Development Trends for the Public-Private Partnership in the Sphere of Vocational Education and Training in the European Union Countries. The Institute of Vocational Education of NAES of Ukraine. Professional Pedagogics, 2(25), 104 – 114. <https://jrnls.ivet.edu.ua/index.php/1/article/view/788>
- Radkevych V. (2023). Modern Models of Public-Private Partnership in the Field of Vocational Education and Training in the European Union. The Institute of Vocational Education of NAES of Ukraine. Professional Pedagogics, 1(26), 4 – 14 <https://jrnls.ivet.edu.ua/index.php/1/article/view/819>
- Rauner, F., & Smith, E. (Eds.). (2010). Rediscovering apprenticeship: Research findings of the international network on innovative apprenticeship (INAP) (Vol. 11). Springer Science & Business Media.
- Robert van Wezel, (2021). Dual pathway, Netherlands. APPRENTICESHIP GOVERNANCE AND IN-COMPANY TRAINING: WHERE LABOUR MARKET AND EDUCATION MEET, 77.
- Deissinger, T. (2015). The German dual vocational education and training system as ‘good practice’?. Local Economy, 30(5), 557-567.
- Uradni list RS. (2007). Pravilnik o financiranju investicij v izobrazevanju. <https://www.uradni-list.si>
- Watson, W., & Watson, S. L. (2007). An argument for clarity: What are learning management systems, what are they not, and what should they become.
- Zawacki-Richter, O., & Anderson, T. (Eds.). (2014). Online distance education: Towards a research agenda.
- Міністерство освіти і науки Республіки Болгарія. (2021). Національна стратегія розвитку професійної освіти та навчання на 2021 – 2027 роки. Retrieved from https://www.mon.bg/upload/26477/National-Strategy-2021-2027_BG.pdf

Переклад і транслітерація

- Akintoye, A., Beck, M., & Kumaraswamy, M. (Eds.). (2015). Public private partnerships: a global review.
- Greve, C., & Mörth, U. (2010). 18 Public–private partnerships: the Scandinavian experience. International Handbook on Public-Private Partnership, 439.
- Antony, J., Krishan, N., Cullen, D., & Kumar, M. (2012). Lean Six Sigma for higher education institutions (HEIs) Challenges, barriers, success factors, tools/techniques. International Journal of Productivity and Performance Management, 61(8), 940-948.
- BAG (2021). Berufsausbildungsgesetz. Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich
- Bates, A. (2015). Teaching in a Digital Age. Tony Bates Associates Ltd. <http://opentextbc.ca/>
- BBiG (2005). Berufsbildungsgesetz. https://www.gesetze-im-internet.de/bbig_2005/BBiG.pdf
- Moretti, L., Mayerl, M., Muehlemann, S., Schlögl, P., & Wolter, S. C. (2017). So similar and yet so different: A comparative analysis of a firms cost and benefits of apprenticeship training in Austria and Switzerland.
- BMBF. (2020). The Dual System of Vocational Education and Training. Federal Ministry of Education and Research. <https://www.bmbf.de>

- Grimsey, D., & Lewis, M. (2007). Public private partnerships and public procurement. *Agenda: A Journal of Policy Analysis and Reform*, 171-188.
- Dahlgaard, J. J., Khanji, G. K., & Kristensen, K. (2008). *Fundamentals of total quality management*. Routledge.
- Estonian Qualifications Authority. (n.d.). Estonian Qualifications Authority. Retrieved from <https://www.kutsekoda.ee/en/>
- Euler, D. (2013). Germanys dual vocational training system: a model for other countries? MSN News. (n.d.). EU commits €440,000 to aid research in Nigeria. Retrieved from <https://www.msn.com/en-xl/africa/other/eu-commits-440-000-to-aid-research-in-nigeria/ar-AA1g7sCU>
- CEDEFOP. (2019). Vocational education and training in Europe | Lithuania. Retrieved from <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/vet-in-europe/systems/lithuania-2019>
- International Labour Organization. (1998). Ordinance on Vocational Education and Training (811/1998). Retrieved from https://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_isn=86178
- Grimsey, D., & Lewis, M. (2007). *Public private partnerships: The worldwide revolution in infrastructure provision and project finance*. Edward Elgar Publishing.
- Hanushek, E. A., Woessmann, L., & Zhang, L. (2011). *General Education, Vocational Education, and Labor-Market Outcomes over the Life-Cycle*. NBER Working Paper No. 17504. National Bureau of Economic Research.
- Hoppe, E. I., & Schmitz, P. W. (2013). Public-private partnerships versus traditional procurement: Innovation incentives and information gathering. *The RAND Journal of Economics*, 44(1), 56-74.
- Aarkrog, V. (2020). The standing and status of vocational education and training in Denmark. *Journal of Vocational Education & Training*, 72(2), 170-188.
- Pilz, M., Li, J., Canning, R., & Minty, S. (2018). Modularisation approaches in Initial Vocational Education: evidence for policy convergence in Europe?. *Journal of Vocational Education & Training*, 70(1), 1-26.
- Legifrance (2014). Loi № 2014-288 du 5 mars 2014 re lative a laformation professionnel, a l'emploi et a la democratie sociale. Retrieved from <https://www.legifrance.gouv.fr>
- Legifrance (2018). Loi № 2018-771 du 5 septembre 2018 pour la liberte choisir son avenir professionnel. Retrieved from. <https://www.legifrance.gouv.fr>
- Angetter-Pfeiffer, D. (2023). *Als die Dummheit die Forschung erschlug: Die schwierige Erfolgsgeschichte der österreichischen Medizin*. Amalthea Signum Verlag.
- Budina, N., Brix, H. P., & Irwin, T. (2007). *Public-private partnerships in the new EU member states: managing fiscal risks* (Vol. 114). World Bank Publications.
- Solga, H., Protsch, P., Ebner, C., & Brzinsky-Fay, C. (2014). The German vocational education and training system: Its institutional configuration, strengths, and challenges (No. SP I 2014-502). WZB Discussion Paper.
- Ministry of Education and Science of Latvia. (n.d). Programme for Strengthening the Material and Technical Base of Vocational Education. Retrieved from <https://www.izm.gov.lv/en/>
- Ministry of Higher Education and Science. (2020). Funding and support for public-private partnerships in vocational education in Denmark. Retrieved from <https://ufm.dk/en/>
- Cai, Y., Hölltä, S., & Kivistö, J. (2012). Finnish higher education institutions as exporters of education—Are they ready. *Higher education research in Finland: Emerging structures and contemporary issues*, 215-233.
- OECD (2020). *Public-Private Partners for Skills Development*. OECD. <https://www.oecd.org/>
- Ofsted. (2018). *Further education and skills inspection handbook*. Retrieved from <https://www.gov.uk/>
- Rees, G. (1997). Vocational education and training and regional development: an analytical framework. *Journal of education and work*, 10(2), 141-149.
- Springer. (n.d.). *Developing inclusive education in Portugal: Evidence and challenges*. Retrieved from <https://link.springer.com/article/10.1007/s11125-020-09504-y>
- Radkevych V. (2022). The Development Trends for the Public-Private Partnership in the Sphere of Vocational Education and Training in the European Union Countries. *The Institute of Vocational Education of NAES of Ukraine. Professional Pedagogics*, 2(25), 104 – 114. <https://jrnls.ivet.edu.ua/index.php/1/article/view/788>

Radkevych V. (2023). Modern Models of Public-Private Partnership in the Field of Vocational Education and Training in the European Union. The Institute of Vocational Education of NAES of Ukraine. Professional Pedagogics, 1(26), 4 – 14 <https://jrnls.ivet.edu.ua/index.php/1/article/view/819>

Rauner, F., & Smith, E. (Eds.). (2010). Rediscovering apprenticeship: Research findings of the international network on innovative apprenticeship (INAP) (Vol. 11). Springer Science & Business Media.

Robert van Wezel, (2021). Dual pathway, Netherlands. APPRENTICESHIP GOVERNANCE AND IN-COMPANY TRAINING: WHERE LABOUR MARKET AND EDUCATION MEET, 77.

Deissinger, T. (2015). The German dual vocational education and training system as ‘good practice?’. Local Economy, 30(5), 557-567.

Uradni list RS. (2007). Pravilnik o financiranju investicij v izobrazevanju. <https://www.uradni-list.si>

Watson, W., & Watson, S. L. (2007). An argument for clarity: What are learning management systems, what are they not, and what should they become.

Zawacki-Richter, O., & Anderson, T. (Eds.). (2014). Online distance education: Towards a research agenda.

Ministerstvo osvity i nauky Respubliki Bolharia [Ministry of Education and Science of the Republic of Bulgaria]. (2021). Natsionalna stratehiia rozvytku profesiinoi osvity ta navchannia na 2021 – 2027 roky [National Strategy for the Development of Vocational Education and Training for 2021-2027]. Retrieved from https://www.mon.bg/upload/26477/National-Strategy-2021-2027_BG.pdf

---

DOI: <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.27.14-28>

PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN VOCATIONAL EDUCATION OF EUROPEAN COUNTRIES: LEADING DEVELOPMENT TRENDS

Valentyna Radkevych

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Full Member (Academician) of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-9233-5718>, e-mail: mrs.radkevich@gmail.com

---

Abstract

The relevance of this article is conditioned by the necessity to identify and analyze the leading development trends of public-private partnership in vocational education in European countries to consider them in establishing state-private partnership in Ukraine’s vocational education system.

The aim of the article is to identify and analyze the leading trends of public-private partnership development in the vocational education of European countries; to explore the possibilities of considering these trends in the domestic practice of establishing state-private partnership in the field of vocational education.

Methods: Examination of scientific sources, legislative and normative legal documents, empirical data regarding public-private partnership in vocational education – to identify its leading development trends in European countries; formulation of conclusions and recommendations.

Results: Based on the analysis of modern legislative, normative legal documents, scientific sources, and empirical data, the leading trends in the development of public-private partnerships in vocational education of European countries were identified and analyzed: expansion of partnership participants and development of its new forms; the partnership's impact on improving the quality of vocational education; joint development of educational programs with partners according to labor market requirements; increased funding for vocational education through investments from the public and private sectors, as well as international organizations, etc.

Conclusions: The leading trends in the development of PPP in vocational education in European countries are focused on: enhancing the efficiency of interaction between educational institutions, public and private establishments, civic, professional, and international organizations; engaging small, medium, and large companies in the process of developing new qualifications, standards, educational programs, implementation of innovative vocational training technologies; ensuring equal access to vocational education, employment opportunities in the labor market; increasing

financial support for educational institutions and enterprises that provide vocational training to students, etc. Proposals for Ukrainian vocational education institutions to establish state-private partnership (SPP) include: ensuring effective communication among partnership participants – for the exchange of experience and joint resource utilization; defining clear conditions, commitments, and risks among partners – to increase their accountability for the quality of SPP project implementation; improving mechanisms for control and evaluation of cooperation results – for timely adjustment of partnership development directions; increasing financial support for SPP projects – to ensure the stable functioning of vocational education institutions based on additional resources; expanding public participation in the implementation of SPP projects – to enhance the prestige of vocational education and its impact on post-war Ukraine's recovery, etc.

Keywords: *leading trends; public-private partnership; vocational education; European countries; successful practices.*

Стаття надійшла до редакції: 22 Вересня 2023

Прийнято до друку: 26 Жовтня 2023